

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

זאת במפורש א"כ הרי הוא לא שכר אותו עכשיו אלא רק אמר אמירה סתמית, ואע"פ שהפועל מבין שכוונתו שרוצה שיעשה לו עבודה, הבנה זו אינה אלא הרהור בלב בלבד, וההרהור בעסקיו אינו אסור בשבת⁵.

ומשום כך, מותר ג"כ לומר לנהג מונית "אשמח אם תבוא אלי לאחר שבת", או "נראה לך שתוכל לבוא אלי לאחר שבת". אבל אסור לומר לו "תבוא אלי לאחר שבת", שהרי בזה הוא מצווהו שיבוא והרי זה אמירה מפורשת שאסורה⁶.

שכח את טליתו בבית הכנסת האם מותר לומר לחבירו או לגוי שלאחר שבת יביא לו את הטלית? כל האיסור לומר לאדם לעשות פעולות עבורו לאחר שבת, זה רק בפעולות שאסור לעשותם בשבת עצמה בשום אופן. אבל במקרה שיש איזה אפשרות לעשות פעולות אלו באופן המותר, מותר ג"כ לומר לאחר לעשות זאת לאחר שבת, אפילו כשאומר לו לעשות זאת באופן שבשבת יש איסור לעשות כך⁷.

ומשום כך, אף אם מדובר במקום שאין עירוב, מותר לומר לחבירו או לגוי שיביא לו את הטלית לאחר שבת, ואפילו אם יאמר לו שיביא את הטלית מקופלת שבאופן זה אסור להביאה בשבת משום איסור הוצאה, מותר. והטעם, שהרי יש אפשרות של היתר בהבאת הטלית בשבת, כגון אם יהיה

האם מותר לשכור עובד גוי בשבת?

בדין זה יש ב' נושאים. א. השכרת הגוי בשבת לעבודה לאחר שבת. ב. השכרתו לעבוד בשבת, ובשניהם בעיקר הדין אין הבדל בין אם משכיר אותו או שאומר לו לעשות בחינם.

בתחילה נבאר את הנושא הראשון, בדין השכרת הגוי בשבת לעבודה לאחר השבת.

דין זה למדוהו חז"ל מהפסוק "ממצוא חפצך ודבר דבר" שנאמר לענין שבת, ונדרש שלא יתעסק בחפציו בשבת ושלא יהיה דיבורו בשבת כדיבורו בחול, והיינו שאסור להתעסק ולדבר בעניני עסקיו בשבת שאלו הם דיבורי חול ועשיית חפציו¹. ומשום כך, כתב השו"ע² שאסור לשכור פועל בשבת אפילו לצורך עבודה שלאחר השבת. וכמו כן, אסור לומר לגוי שישכור בשבילו פועלים אפילו לצורך אחר השבת³. ואין הבדל בזה בין פועל גוי לפועל יהודי, ובשניהם אסור שהרי הכל הוא בכלל עיסוק בחפציו בשבת.

מה הדין כשרק רומז לו שיבוא לאחר שבת?

כל האיסור לשכור פועלים בשבת הוא רק כשמצווה אותם במפורש שיבואו או יעשו מלאכתו לאחר השבת, אבל מותר לומר לפועל ברמז [שלא בדרך ציווי] שיבוא, כגון שאומר לו "נראה לך שתוכל לבוא לאחר שבת"⁴, והטעם, משום שכיון שאינו אומר לו

¹ מ"ב סימן ש"ז ס"ק ז'. [ועיין בגלינות קודמים שהתבארו הדינים השייכים לזה בהרחבה]

² סימן ש"ז סעיף ב'.

³ שם, ומ"ב ס"ק ט'.

⁴ שו"ע שם סעיף ז'.

⁵ מ"ב ס"ק כ"ט.

⁶ עיין שמירת שבת כהלכתה פרק כ"ט סעיף נ"ב.

⁷ שו"ע שם סעיף ח'.

עירוב⁸, וכן יש אפשרות להביאה ע"י לבישה שאין בזה איסור הוצאה.

וכמו כן, מותר לומר לו שידיח את הכלים לאחר שבת, ואפילו שיודע שהוא יעשה זאת ע"י מדיח כלים. והטעם, מכיון שיש אפשרות לעשות זאת בשבת בהיתר, דהיינו שלא ע"י מדיח כלים ולצורך סעודת השבת. וכן מותר לומר לאחר שיקלף בצלים במוצאי שבת לצורך סעודת מלוה מלכה, כיון שמותר בשבת לקלף בסמוך לסעודה ולצורכה. וכן לצוותו לסדר את הבית לאחר שבת מותר, כיון שבשבת מותר לעשות זאת כשנמצא בבית ונהנה מסידור החדר.

אבל אסור לומר לו "תדליק את המדיח כלים מיד לאחר שבת", או שיכבה את האורות, מכיון שאין שום אפשרות להפעיל את המדיח בשבת, או לכבות את האורות בשבת.

דין איסור אמירה לנכרי:

עד כאן עסקנו בדין אמירה לאדם אחר לעשות מלאכה לאחר שבת. ומעתה נבאר הדין של אמירה לנכרי לעשות מלאכה בשבת. ויתחלק הדבר לששה ענינים. א. כשאומר לו לפני שבת לעשות בשבת. ב. כשאומר לו זאת בשבת עצמה. ג. כשאומר לו במפורש. ד. כשאומר לו ברמז. ה. לצורך מצוה או חולה. ו. דין הנאה ממלאכה שעשה נכרי עבור ישראל. ובראשית נבאר את טעם האיסור ולאחר מכן את פרטי הדינים.

ג' טעמים מצינו בראשונים בטעם הדבר שאסור לומר לגוי לעשות עבורו מלאכה בשבת.

שיטת הרמב"ם⁹, שדבר זה אסור חז"ל מחמת שלא תהא שבת קלה בעיני האנשים, ומתוך כך יבואו לעשות מלאכה בעצמם.

שיטת רש"י במסכת שבת¹⁰, שטעם האיסור הוא מפני שנעשה הגוי שלוחו של ישראל לעשות את

המלאכה¹¹. [על טעם זה יש קושיא, שהרי יש דין שאין שליחות לגוי, (דהיינו שאין גוי יכול לקבל סמכויותיו של ישראל לעשות עבורו פעולות שצריך שהישראל עצמו יעשה), ובשולחן ערוך הרב¹² תירץ, שכל זה לקולא, אבל לחומרא אנו אומרים שיש שליחות לגוי. וכן כתב כבר בהגהות מיימוניות¹³].

שיטת רש"י במסכת עבודה זרה¹⁴, שטעם האיסור הוא מהפסוק "ממצוא חפצך ודבר דבר", והיינו שאסור לדבר בשבת דברי חול, ולומר לגוי לעשות מלאכה הרי זה דברי חול בשבת¹⁵.

וכתב האבני נזר¹⁶, שבאמת ב' הטעמים שכתב רש"י נכונים, שהנה האומר לגוי לעשות מלאכה לאחר שבת הרי טעם הראשון [שהוא שלוחו] אינו קיים, שהרי סוף סוף המלאכה נעשית לאחר שבת, והאיסור הוא מחמת הטעם השני [ודבר דבר] שעצם הדיבור בזה אסור. והאומר לגוי בערב שבת שיעשה מלאכה בשבת, הרי טעם הראשון קיים, שהרי נעשית המלאכה בשבת, וכיון שהוא שלוחו של ישראל נחשב כאי' הישראל עושה זאת בשבת, אבל טעם השני אינו קיים שהרי הדיבור נעשה מערב שבת. וכשאומר לגוי בשבת עצמה שיעשה מלאכה בשבת, ב' הטעמים קיימים גם משום שלוחו וגם משום ודבר דבר.

¹¹ שלוחו של אדם במובן ההלכתי אינו כמו שאנו רגילים במושג "שליח" [כגון שרוצים להעביר חפץ לאדם מסויים שוכרים "שליח" שיעביר לו], אלא פירושו שהשליח מקבל את כוחותיו וסמכויותיו של משלחו, ונחשב כאילו המשלח עצמו עשה זאת [כמו שמועיל שליח לקדש עבורו אשה]. וגם כאן אם אנו מחשיבים את הגוי לשלוחו נחשב כאילו הוא עשה את המלאכה הזו.

¹² סימן רמ"ג סעיף א'. ועוד עיין בהגהות הרעק"א על המג"א סימן ש"ז ס"ק כ"ט שתירץ באופן אחר.

¹³ (על הרמב"ם), פרק ו' מהלכות שבת אות ב'.

¹⁴ דף ט"ו ע"א ד"ה כיון.

¹⁵ ועיין שולחן ערוך הרב סימן ש"ז סעיף ה'.

¹⁶ א"ח סימן מ"ג ס"ק ו'.

⁸ מ"ב ס"ק ל"ב.

⁹ הלכות שבת פרק ו' הלכה א'.

¹⁰ דף קנ"ג ע"א ד"ה מאי.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il